

פרק ט"ו

עניני סעודה

א. קודם הסעודה אמר מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר, ואמרה לפני שנטל ידיו (א).

ב. בשעת הברכה נתן שתי ידיו על הפת, והגביה את הפת כשאמר המוציא לחם מן הארץ (ב).

ג. לא נהג כהמחמירים שלא לדבר עד גמר אכילת הכזית (ג), והקפיד מאוד בענין הפירורים שלא יבאו לידי בזיון ואחר גמר האכילה ה' מגביה שולי בגדיו ומנערם על השלחן שלא יפלו על הארץ (ד).

בשעת ברכה, וכתב המג"א (סק"י) בשם המהרי"ל דכשיאמר השם יגביה את הפת, אכן בכף החיים (ס"ק ל"ב) הביא בשם האריז"ל דעפ"י סוד יגביה את הפת כשאומר המוציא.

(ג). דעת המחז"ש (סי' קס"ז ס"ק ט"ז) דלכתחילה ראוי ליזהר שלא ישיח עד שבלע כזית, וכ"כ בקשו"ע (סי' מ"א ס"ה), אכן דעת הפרמ"ג (שם) דא"צ לאכול כזית ומיד כשבלע מותר להפסיק, וכ"כ בשו"ע הרב (שם סעיף ט') וכתב במסגרת השלחן (סי' מ"א סק"ז) דכן נוהגים.

(ד). עיין שו"ע (סי' ק"פ ס"ד) דאע"פ שמותר לאבד פירורים שאין

(א). עיין במג"א (סי' קס"ו סק"ב) שכתב בשם השלה"ק (שער האותיות אות ק') דבכל יום קודם הנטילה יתפלל על מזונו מאת השי"ת, וכתב בהג"ה בשם הרמ"ק שהתפילה הנכונה לזה הוא המזמור לדוד ה' רועי לא אחסר, והטעם ע"פ סוד לכולל עשר ספירות, עיי"ש.

ואף שכתב הרמ"א דהעולם נוהגים לומר המזמור בין נטילה להמוציא מ"מ כתבו האחרונים דלכתחילה אין לעשות כן משום הפסק כמבואר בכף החיים (סק"ב) ובנמוקי או"ח (סק"א) באריכות.

(ב). בשו"ע (סי' קס"ז ס"ד) איתא דצריך ליתן שתי ידיו על הפת

ד. לאחר אכילת הדגים לא נטל ידיו במים אמצעים, וכן נהגו אבותיו אדמור"י בית אמשניאוו, רק הדיח את פיו כמה פעמים ביין או ביי"ש (ה).

ה. הרה"ק ר' יוסף מאמשניאוו זצ"ל הקפיד מאד שלא לאכול דגים עם חלב, אבל בדגים עם חמאה לא הקפיד (ו).

אוצר החכמה
תק"ח 1234567

טעם שלא נהגו באמשניאוו ליטול מים אמצעים הוא משום דעפ"י קבלה אין להפסיק בין מים ראשונים למים אחרונים ולכן לא נהגו בנטילה זו עכ"ד.

ובספר זכותא דאברהם מביא שהיהודי הקדוש זצ"ל לא נהג ליטול ידיו, ופעם אחת הסבו יחדיו הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל והרה"ק המגיד מקוזניץ זצ"ל והיהודי הקדוש מפרשיסחא זצ"ל לסעודת ר"ח, ואחרי הדגים הביא המשמש מים לנטילת מים אמצעים. והרבי מלובלין נטל ידיו כמנהגו, והיהודי הקדוש לא נטל ידיו כמנהגו, וכשהושיט את המים להמגיד מקוזניץ לא רצה לעשות היפך מאחד הצדיקים האלו מפני כבודו ונטל רק יד אחת.

(ו). כן כתוב בספר אהל יוסף (אמשניאוו). ומקור הדין בבית

בהם כזית מ"מ קשה לעניות. ויש להוסיף שפעם ראה רבינו באמצע עריכת שלחנו אדם אחד שמיעך באצבעו פירורי לחם, וצוה לו רבינו שיאכל את הפירורים מיד ואמר לו בזה"ל "די ווייסט נישט וואס די גמרא זאגט אויף דעם" והוא בחולין (דף ק"ה ע"ב) דקשה לעניות.

(ח). דעת המחבר (סי' קע"ג ס"ב) דבין בשר לדגים חובה ליטול ידיו, אכן הרמ"א (יור"ד סי' קט"ז ס"ג) כתב דיי"א דאין לחוש לזה, וכן נוהגים, ומ"מ יש לאכול דבר ביניהם ולשתות דהוה קנוח והדחה, וכ"כ המג"א (שם סק"א) דאפשר דבזמן הזה אין סכנה משום דנשתנו הטבעיות, ועיין בחכמת אדם (כלל ס"ח) וז"ל יש נוהגים לרחוץ ידיהם בין בשר ודגים אבל אין מן הצורך, ומ"מ ישתה דבר ביניהם שלא לאכול יחד, עיי"ש.

אמנם רבינו הוסיף ע"ז דהעיקר

ו. לא השתמש כלל במזלג לצורך אכילה (ח).

אה"ח 1234567

ז. כשאכל ביצה מבושלת בדק אם יש בה טיפת דם (ח).

ליטול את ידיו. וסיים הרה"ק מראדזין עד היכן הדברים מגיעים תמימותם של חסידי פולין, ראשית שלא ידע שזה מזלג, ושנית שהיה פשוט בעיניו שכלי השריטה הוא כדי שלא ליגע במקום מכוסה.

ובספר דרכי הישר והטוב (דף כ"ג) מביא שהרה"ק מהרצ"ה מליסקא זצ"ל סיפר שכאשר ביקר הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב אצל הישמח משה וישבו יחד בסעודה נטל הישמח משה את המזלג לאכול בו הבשר א"ל הרה"ק מזידיטשוב "איהעלער רב שטעקט דען נישט מער קדושה אין די עשר אצבעות ווי אין דעם מתכות" ומאז הניח הישמח משה את המזלג ואכל בידיו.

וע"ע בפ"י רבינו חננאל (ב"מ דף כ"ה) שדבר זה לאכול בכלי ולא בידים הנהיגו היוונים משום זוהמא.

(ח). עיין שו"ע יור"ד (סי' ס"ו סעיף ח') ברמ"א דא"צ לבדוק הביצים דסומכין על רוב ביצים שאין בהם דם עיי"ש, מ"מ החמיר רבינו

יוסף ובלבד (יור"ד סי' פ"ז). ואף שהש"ך (שם סק"ה) כתב דזהו טעות סופר, מ"מ עיין שם בפתחי תשובה (סק"ט) בשם רבינו בחיי והפמ"ג ועוד, די ש בזה סכנת חולי ורק עם חמאה מותר, עיי"ש.

(ז). רבינו סיפר שהרה"ק רבי מרדכי יוסף מראדזין זצ"ל שהיה פעם באטוואצק [במעיינות הרחצה] עם אביו מרן מהר"י מאמשינאוו זצ"ל, ובתוך שיחתם דיבר הרה"ק מראדזין בהתפעלות אודות חסידי פולין. סיבת התפעלותו היתה מחמת שסיפר לו חסיד אחד שנזדמן לו להיות בעיר פעטרבורג, והפליא לפניו את יהודי פעטרבורג, שנתארח אצל אחד מתושבי פעטרבורג, וראה והנה מוכן לפניו "קראצער" [היה זה מזלג, אלא שהחסיד מפולין מעולם לא ראה כזאת לאכול עם מזלג, ולתומו חשב שזה כלי מיוחד לשריטה], שאם יצטרך לשרוט בעצמו באמצע אכילתו, יהיה מוכן לפניו ה"קראצער" הזה, כדי שלא יגע בידיו במקום מכוסה ויצטרך

ח. בסוף הסעודה טבל אצבעו הרביעית [הנקראת קמיצה] במלח ואכלו, ושתה מים (ט).

ט. הרה"ק ר' שמחה בונם מאטוואצק זצ"ל (בנו של הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקא זצ"ל) החמיר על עצמו שביום שאכל בשר לא אכל חלב, ואפ"ה הדיח את פיו הרבה פעמים קודם שאכל המאכלי חלב (י).

י. רבינו לא שתה סתם מים, רק הי' מערב לתוכו קצת ^{אוצר החכמה} טיי (יא).

ע"ז, וכ"כ בארחות רבינו (הקהלות יעקב) עמוד ר"ה.

וכן סיפר אחד שראה את הרה"ק רי"י מאיר מאמשינאוו זצ"ל מסתכל על ביצה בזכוכית מגדלת.

(ט). כדאיתא במסכת ברכות (מ' ע"א) אחר כל אכילתך אכול מלח ואחר כל שתייתך שתה מים, והובא בשו"ע (סי' קע"ט ס"ו) עיי"ש.

(י). בגמרא (חולין ק"ה ע"א) איתא דאמר מר עוקבא אנא להא מילתא חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא כי הוה אכיל בישרא האידנא לא הוה אכיל גבינה עד למחר כי השתא, ואילו אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא לסעודתא אחריתא אכילנא.

רבינו סיפר שבחג השבועות כדי לקיים מנהגן של ישראל לאכול מאכלי חלב, הי' אוכל עוגת פרווה שנאפה במטבח חלבי ואח"כ הדיח פיו הרבה פעמים.

(יא). עיין בספר מגיד מישרים (פרשת לך) ששתיית מים הרבה גורמת נזק והתגשמות לנפש שנותן כח להיצה"ר ונחש הס"מ. ובספר שערי קדושה (מהרח"ו זצ"ל) כתב שמים מצמיחים כל מיני תענוג.

ועיין עוד בספר רמתיים צופים (א"ר פרק כ"א) שמביא בשם הרבי מלובלין זצ"ל שהזהיר בענין שתיית מים והאריך בזה, וסיים שם דבשתיית מים פע"א יכול להפסיד הכל מה שעבד ופעל בכמה שנים.

